

# VPLIV ŠOLANJA V GIMNAZIJSKIH ŠPORTNIH ODDELKIH NA POGOSTOST IN NA ZNAČILNOSTI OPRAVIČEVANJA PRI ŠPORTNI VZGOJI

## FREQUENCY AND CHARACTERISTICS OF EXCUSES GIVEN BY STUDENTS ATTENDING SPECIAL SPORTS CLASSES OF SECONDARY SCHOOL TO AVOID PARTICIPATING IN PHYSICAL EDUCATION CLASS

Gregor Jurak<sup>1</sup>, Marjeta Kováč<sup>1</sup>

Prispelo: 1. 6. 2010 - Sprejeto: 14. 10. 2010

Izvirni znanstveni članek  
UDK 372.879.6-053.6

### Izvleček

**Namen:** Namen raziskave je ugotoviti, ali obstajajo razlike med opravičevanjem dijakov športnikov in dijakov, ki se šolajo v običajnih gimnazijskih oddelkih, cilj pa preučiti vpliv šolanja v športnih oddelkih na pogostost in na značilnosti opravičevanja pri športni vzgoji.

**Metode:** Uporabljeni vprašalnik ugotavlja pogostost opravičevanja, razloge za dejanska in namišljena opravičila ter dejavnosti, ki jih dijaki opravljajo v času, ko so opravičeni. Vzorec je obsegal 560 dijakov, in sicer 210 dijakov športnih oddelkov in 350 dijakov običajnih gimnazijskih oddelkov. Pomembnost stratifikacijskih spremenljivk (vrsta oddelka, letnik šolanja, spol, splošni učni uspeh) za pojasnjevanje pogostosti opravičevanja pri športni vzgoji smo ocenili z ordinalno regresijsko analizo s povezovalno funkcijo logit.

**Rezultati:** Najmočnejša posamezna pokazatelj pogostosti opravičevanja dijakov pri športni vzgoji sta spol in letnik; največjo verjetnost za opravičevanje imajo dekleta in dijaki 4. letnika. Dijaki športnih oddelkov se ne opravičujejo statistično značilno pogosteje kot dijaki gimnazijskih oddelkov. Mediana odsotnosti dijakov in dijakinj športnih oddelkov je med 1 uro in 5 urami ter med 6 in 10 urami letno ter je višja kot pri dijakih v običajnih oddelkih, vendar ne pri dijakinjah. Opravičevanje športnikov ni odvisno niti od športne panoge, s katero se ukvarjajo, niti od obsega treninga in športne uspešnosti, pač pa od spola. Večje možnosti za pogostejše opravičevanje imajo fantje. Najbolj pogosti dejanski razlogi za opravičevanje so poškodbe, bolezen in učenje za drug predmet. Enako kot njihovi vrstniki tudi dijaki športniki med opravičenostjo najpogosteje opazujejo pouk ali se učijo za drug predmet.

**Zaključek:** Sistem opravičevanja je preohlapen, učitelji pa ne zaposlijo dijakov, ko ne vadijo. Ker so pomemben razlog opravičil poškodbe in prevelika športna obremenitev nekaterih dijakov športnikov, predlagamo, da bi jih spremljal šolski zdravnik.

**Ključne besede:** športna vzgoja, opravičevanje, gimnazije, športni oddelki, menstruacija, poškodbe

Original scientific article  
UDC 372.879.6-053.6

### Abstract

**Objective:** The purpose of this research was to establish possible differences between students enrolled in special sports classes and students in regular classes of secondary schools regarding the frequency and characteristics of excuses they give to not participate in physical education lessons.

**Methods:** The used questionnaire examined the frequency of excuses, genuine and invented reasons for excuses, and activities that students participate in while absent from physical education classes. The sample included 560

<sup>1</sup>Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Gortanova 22, 1000 Ljubljana  
Kontaktni naslov: e-pošta: Gregor.Jurak@fsp.uni-lj.si

secondary school students, of whom 210 students in sports classes and 350 students in regular classes. The significance of stratification variables (type of class, year of schooling, gender, overall academic performance), for the explanation of the frequency of giving excuses to not participate in physical education lessons was determined by ordinal regression analysis and logit function.

**Results:** The most significant individual factors determining the frequency of excused absences from physical education lessons are gender and grade level; female students and fourth-grade male students were most likely to use excuses to get out of physical education lessons. The excuse rate was not significantly higher for students attending special sport classes. The median annual absence from physical education for boys and girls in special sports classes is 1 to 5 and 6 to 10 hours, respectively, which is more than for male students and less than for female students attending regular classes.

The rate of excused absences from physical education among students in sports classes did not depend on the sports discipline chosen, or the volume of training and performance in the chosen sport, yet was correlated with gender. Male students have a greater odds ratio for frequent excused absences from physical education class. The most frequent reasons for a student's coming up with an excuse include injuries, illness and studying. Students in sport classes are more likely than their peers in regular classes to stay in the gym and watch, or study other subjects while not participating in physical education lessons.

**Conclusion:** The system of granting excused absences from lessons is too lenient; moreover, teachers provide no substitute activities for students to participate in while absent from physical education lesson. Since in secondary school students attending sports classes, sports-related injuries and overload constitute an important reason for non-participation in physical education, we suggest that health status of these students should be monitored by a school physician.

**Key words:** physical education, excusing oneself from lessons, secondary school, sports class, menstruation, injury

## 1 Uvod

Športna vzgoja z različnimi gibalnimi spodbudami pomembno vpliva na zdrav razvoj otrok in mladostnikov, priučitev raznovrstnih športnih spretnosti pa omogoča, da se lahko v prostem času v vseh življenjskih obdobjih ukvarjamo s športom (1–3). Zaradi raznovrstnih pozitivnih vplivov na rast in razvoj naj se vsak mladostnik vsak dan udeleži vsaj ure kakovostne športne vadbe (2, 4–6). Delno to zagotavlja športna vzgoja v šolskem sistemu, ki mora biti zanimiva in organizirana tako, da se je lahko udeležijo vsi mladi (6–8).

V obdobju odraščanja so mladi zaradi velikih bioloških, psiholoških in socialnih sprememb manj motivirani za šport (9), kar se kaže tudi v pogostejšem opravičevanju od športne vadbe (10–13). V Sloveniji je lahko dijak v skladu s šolsko zakonodajo za daljše ali krajše obdobje popolnoma ali delno opravičen sodelovanja pri pouku posameznega predmeta (10–11). V nasprotju s tem pa učni načrt za športno vzgojo priporoča, da naj ne bi bil športne vzgoje zaradi zdravstvenih razlogov opravičen nihče, učitelj pa mora proces vadbe prilagoditi omejitvam posameznega dijaka (3).

V srednjih šolah odgovornosti posameznikov (dijakov, njihovih staršev, razrednikov, športnih pedagogov, ravnateljcev in zdravnikov) glede odsotnosti in opravičevanja pri vseh predmetih natančneje ureja

Pravilnik o šolskem redu v srednjih šolah (14). Posebej pa šolska zakonodaja omogoča dijakom športnikom, da so pogosteje odsotni od pouka zaradi športnih obveznosti, povezanih s pripravami in tekmovanji (15–17).

Natančnih podatkov, koliko dijakov je popolnoma ali delno opravičenih sodelovanja pri pouku športne vzgoje, nimamo. Leta 1973 je bilo od pouka športne vzgoje opravičenih kar 10 % srednješolcev (18), v začetku devetdesetih pa so bili v celoti opravičeni približno 3 % srednješolcev (10). Leta 2004 je bilo po podatkih Juraka in sodelavcev med osnovnošolci in srednješolci popolno ali delno zdravniško opravičenih 3 % šolajočih se, avtorji pa navajajo, da premajhen naključni vzorec (N= 1333) ne omogoča kakovostnega posploševanja podatkov (11). Kolarjeva, ki je analizirala evidenco opravičil Dispanzerja za šolske otroke in mladino Maribor, ugotavlja, da je v šolskem letu 2004/2005 v mariborski regiji dobilo popolna ali delna opravičila od športne vzgoje 2,6 % srednješolske populacije, leta 2008/2009 pa 1,5 % (19). Ker v študijo niso vključena opravičila izbranih osebnih zdravnikov ali zdravnikov specialistov, sklepa, da je opravičenih dijakov več. V obeh opazovanih letih je bilo več opravičil izdanih dijakinjam (62,1 % in 67,7 %).

Dijaki se lahko opravičijo tudi pri posamezni uri pouka, ker imajo druge obveznosti, npr. zaradi obiska pri zdravniku, udeležbe na tekmovanju ipd. Pogosto se

dijaki opravičijo, če niso pripravljeni na preverjanje znanja ali niso naredili domače naloge, kljub opravičilu pa sodelujejo pri pouku (20). Čeprav zakonodaja navaja, da je lahko dijak opravičen le, če prinese zdravniško opravičilo s priporočilom o njegovem sodelovanju pri pouku, opazamo, da se tudi pri športni vzgoji dijaki opravičijo in nato ne sodelujejo pri praktični vadbi ali pa sodelujejo le pri nekaterih dejavnostih. Jurak in sodelavci so zato na naključnem vzorcu 718 dijakov iz 25 srednjih šol (230 fantov in 488 deklet), ki so obiskovali različne srednješolske programe v različnih slovenskih krajih, ugotavljali pogostost opravičevanja, upravičenost razlogov za opravičevanje, ko dijaki sicer sodelujejo pri pouku drugih predmetov, in dejavnosti dijakov med tistimi urami športne vzgoje, ko se opravičijo (21). Ugotovili so, da se večkrat opravičijo dijakinje, ni pa statistično značilnih razlik v pogostosti opravičevanja glede na srednješolski izobraževalni program. Najpogostejši dejanski razlogi za opravičilo so bolezen, pri dekletih tudi bolečine ali slabost ob menstruaciji ter pozabljena športna oprema. Primerjava z raziskavo Vučetić-Zavrnikove (18) kaže, da po več kot tridesetih letih materialni in higienski pogoji niso pomemben razlog za opravičevanje. Če srednješolci nimajo opravičljivega razloga, največkrat povedo učitelju kar pravi razlog. Kar 44,3 % dijakov vsaj enkrat letno prinese zdravniško opravičilo, čeprav nimajo upravičenega razloga, 52,5 % dijakov pa vsaj enkrat letno prinese tudi lažno opravičilo staršev o namišljenih zdravstvenih težavah. V času, ko so opravičeni športne vadbe, so srednješolci najpogosteje nedejavni ali pa se učijo za druge predmete. Petina dijakinj (18,9 %) se opraviči skoraj ob vsaki menstruaciji, dobra četrtina (26,3 %) pa nikoli. Polovica deklet (49,8 %) vadi med menstruacijo enako intenzivno kot druge. Statistično značilno pogosteje se opravičujejo učno manj uspešni dijaki. Vsi opravičljivi ali neopravičljivi razlogi razen enega (»učitelj ima neprimeren odnos do mene«) so negativno povezani z oceno pri športni vzgoji. Avtorji zaključujejo, da je sistem opravičevanja pri športni vadbi premalo domišljen in dopušča tudi zlorabe.

Dijaki športniki se lahko šolajo v posebnih športnih oddelkih, ki so organizirani na 11 slovenskih gimnazijah. V običajnih gimnazijskih oddelkih imajo dijaki tri ure športne vzgoje tedensko, v športnih oddelkih pa pet do šest ur (15). Ob tem večina dijakov športnikov vadi vsak dan 1 do 5 ur. (15). Kljub povečanemu številu ur športne vzgoje, ki naj bi zagotavljale, da mladi športniki del športne priprave opravijo v šolah, številni v šoli ne vadijo (15), zato je namen pričujoče raziskave preučiti opravičevanje dijakov, ki se šolajo v gimnazijskih športnih oddelkih. Cilj raziskave je ugotoviti vpliv šolanja v športnih oddelkih na pogostost in značilnosti

opravičevanja pri športni vzgoji. Poleg tega nas zanima, ali obstajajo razlike med dijaki športnih oddelkov glede na skupino športov, s katerimi se ukvarjajo, športno uspešnost in obseg treninga.

## 2 Metode

### 2.1 Vzorec anketirancev

Raziskavo smo izvedli leta 2005 na sedmih naključno izbranih gimnazijah s športnimi oddelki in na trinajstih naključno izbranih gimnazijah z običajnimi oddelki na vzorcu 560 dijakov. Vsi so pisno soglašali z vključitvijo v raziskavo. Da bi zagotovili čim večjo iskrenost odgovorov, so anketiranje izvedli študenti Fakultete za šport, na vprašalnik pa so anketiranci odgovarjali anonimno.

### 2.2 Opazovane značilnosti

Priredili smo vprašalnik, ki smo ga uporabljali pri raziskavi o opravičevanju pri športni vzgoji učencev višjih razredov osnovne šole in srednješolcev (21). Vprašalnik je bil sestavljen pretežno iz odgovorov zaprtega tipa. Vključeval je naslednje sklope:

- Splošni podatki: vrsta oddelka (splošni, športni), letnik šolanja, spol, splošni učni uspeh.
- Športna dejavnost dijakov v športnih oddelkih: športna panoga, število treningov na teden, športna uspešnost – naziv, pridobljen s kategorizacijo Olimpijskega komiteja Slovenije (22).
- Opravičevanje: pogostost opravičevanja (nikoli, 1- do 5-krat letno, 6- do 10-krat letno, 11- do 20-krat letno, 21- do 30-krat letno; 31- do 40-krat letno, 41- do 50-krat letno, več kot 50-krat letno); razlogi za opravičevanje (petstopenjska lestvica; 1: ne opravičujem se ali manjkam zaradi tega razloga, 2: izjemoma (1- do 2-krat letno), 3: včasih (3- do 5-krat letno), 4: pogosto (6- do 10-krat letno), 5: zelo pogosto (več kot 10-krat letno); izgovori pri opravičevanju (petstopenjska lestvica; 1: nikoli nisem uporabil tega izgovora, 2: samo občasno (1- do 2-krat letno), 3: včasih (3- do 5-krat letno), 4: pogosto (6- do 10-krat letno), 5: zelo pogosto (več kot 10-krat letno); dejavnost v času opravičevanja (šeststopenjska lestvica; 1: nikoli, 6: zelo pogosto); opravičevanje v času menstruacije in vrsta opravičila pri tem.

### 2.3 Metode obdelave podatkov

S standardnimi postopki smo izračunali osnovne statistike za splošne podatke in dobili podatke o

porazdelitvi proučevanih spremenljivk. Za vse ordinalne spremenljivke, ki opredeljujejo opravičevanje, smo ločeno po spolu in vrsti oddelka (športni, splošni) po postopku za grupirane podatke v programskem okolju R 2.8.1 izračunali mediano (Me) in semikvartilne razmike oz. kvartilne odklone (sIQR). Pomembnost stratifikacijskih spremenljivk (vrsta oddelka, letnik šolanja, spol, splošni učni uspeh) za pojasnjevanje pogostosti opravičevanja od športne vzgoje smo ocenili z ordinalno regresijsko analizo s povezovalno funkcijo logit v statističnem programu PASW Statistics 17.0.2. Privzeta stopnja tveganja za zavračanje ničelnih hipotez pri vseh statističnih testih je bila 5 %.

### 3 Rezultati

#### 3.1 Opis vzorca

Od 600 dijakov, ki smo jih zaprosili za sodelovanje v raziskavi, jih je z anketiranjem soglašalo 560 (93,3 %). Anketiranje so odklonili le dijaki običajnih oddelkov, predvsem prvošolci. Od 560 anketirancev jih je 210 obiskovalo športne oddelke (91 fantov in 119 deklet) in 350 običajne oddelke (71 fantov in 279 deklet). V vzorec je bilo vključenih 15,4 % dijakov prvega letnika, 36,2 % dijakov drugega letnika, 25 % dijakov tretjega letnika in 23,3 % dijakov četrtega letnika. Med skupinama dijakov športnih ( $M = 3,65$ ;  $SD = 1,01$ ) in običajnih oddelkov ( $M = 3,51$ ;  $SD = 0,87$ ) ni statistično značilne razlike v splošnem učnem uspehu ( $p = 0,109$ ).

Športna dejavnost dijakov športnih oddelkov. Dijaki tekmujejo v 37 športnih panogah (17,9 % se jih ukvarja s košarko, 14,3 % z roketom in 10,2 % z atletiko; več kot pet odstotkov dijakov se ukvarja še z odbojko, s plesom – akrobatskim rock&rollom, tenisom in z latinsko-ameriškimi ter standardnimi plesi). V povprečju so imeli dijaki športnih oddelkov 5,55 treningov tedensko ( $SD = 1,69$ ); največje število treningov je bilo 10, en dijak pa je imel le en trening na teden. Največje število dijakov športnih oddelkov je

imelo v skladu s kategorizacijo Olimpijskega komiteja Slovenije državni razred (29,5 %), sledijo dijaki, uvrščeni v mladinski razred (20 %), perspektivni razred (10 %), mednarodni razred (9,5 %) in svetovni razred (2,9 %); 28,1 % dijakov ni bilo uvrščenih v noben razred ali pa na to vprašanje niso odgovorili.

Najvišjo vrednost mediane pri spremenljivki število ur športne vzgoje letno, ko so se dijaki opravičili od športne vadbe pri pouku športne vzgoje, a so sicer sodelovali pri pouku drugih predmetov, je imela skupina deklet v običajnih oddelkih, nato pa fantje in dekleta iz športnih oddelkov (Tabela 1). Mediana je nekako na sredini med letno odsotnostjo »1 do 5 ur« in »6 do 10 ur«.

Najpogostejša dejanska razloga za opravičilo od vadbe pri športni vzgoji sta pri vseh skupinah dijakov bolezen in poškodba (Tabela 1). Pri dijakih in dijakinjah športnih oddelkov ima nekoliko višjo vrednost še spremenljivka učenje za drug predmet. V običajnih oddelkih nekaj manj kot 12 % deklet med menstruacijo ne vadi pri urah športne vzgoje, pri dijakinjah v športnih oddelkih pa je takih le 2,5%. Takšnih, ki med menstruacijo ne trenirajo v društvu, je nekaj več kot 4 %. V intenzivnosti vadbe v času menstruacije med dijakinjami običajnih in športnih oddelkov ni statistično značilnih razlik ( $p < 0,119$ ).

Pregled opravičil dijakov ob neopravičljivem razlogu (Tabela 1) kaže, da dijaki in dijakinje največkrat povedo učitelju kar pravi razlog. Diakinje tako športnih kot običajnih oddelkov se večkrat izgovorijo, da se počutijo slabo, fantje pa, da so pozabili športno opremo.

Medtem ko učitelji opravičijo dijake sodelovanja pri športni vadbi, ti najpogosteje gledajo pouk športne vzgoje ali se učijo za drug predmet, zelo redko pa se učijo teoretičnih vsebin športne vzgoje, pripravljajo didaktična gradiva ali pomagajo pri vadbi (Tabela 1). Prikaz rezultatov je osredotočen na ugotavljanje vpliva nekaterih dejavnikov na pogostost opravičevanja. Rezultati analize razlik med skupinami dijakov pri posameznih spremenljivkah, ki opredeljujejo dejanske razloge za odsotnost, namišljena opravičila in dejavnosti v času opravičila, so dosegljivi pri avtorjih.

### 3.2 Primerjava opravičevanja med dijaki športnih in običajnih gimnazijskih oddelkov

Tabela 1. Mediana (Me) in kvartilni odkloni (sIQR) spremenljivk po skupinah anketirancev.

Table 1. Medians (Me) and semi-interquartile ranges (sIQR) of variables by tested groups.

| Spremenljivka / Variable                                                                                                                                                                  | Športni oddelki fantje / sports classes males |      | Športni oddelki dekleta / sports classes females |      | Običajni oddelki fantje / regular classes males |      | Običajni oddelki dekleta / regular classes females |      |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|------|--------------------------------------------------|------|-------------------------------------------------|------|----------------------------------------------------|------|
|                                                                                                                                                                                           | Me                                            | sIQR | Me                                               | sIQR | Me                                              | sIQR | Me                                                 | sIQR |
| Število ur odsotnosti od pouka športne vzgoje, ko je dijak sicer sodeloval pri pouku drugih predmetov / Annual number of absences from PE lessons for students who attended other lessons | 2,38                                          | 0,83 | 2,32                                             | 0,94 | 1,96                                            | 0,51 | 2,42                                               | 0,65 |
| <i>Dejanski razlogi za opravičilo od športne vadbe pri pouku športne vzgoje / Reasons for students'excused absences from participating in physical education lessons</i>                  |                                               |      |                                                  |      |                                                 |      |                                                    |      |
| Pozabljanje športne opreme / Forgetting sports outfit at home                                                                                                                             | 1,83                                          | 0,52 | 1,41                                             | 0,59 | 1,60                                            | 0,64 | 1,58                                               | 0,59 |
| Splošna slabost, glavobol ipd. / General ill feeling, headache, etc.                                                                                                                      | 1,34                                          | 0,54 | 1,90                                             | 0,54 | 1,37                                            | 0,55 | 1,97                                               | 0,53 |
| Strah pred vadbo športnih vsebin, ki so na programu / Fear of exercise                                                                                                                    | 1,03                                          | 0,27 | 1,06                                             | 0,28 | 1,04                                            | 0,27 | 1,08                                               | 0,29 |
| Športne vsebine, ki so na programu, mi predstavljajo prevelik napor / The exercises are too strenuous                                                                                     | 1,02                                          | 0,26 | 1,04                                             | 0,27 | 1,04                                            | 0,27 | 1,09                                               | 0,30 |
| Bolečine ali slabost ob menstruaciji / Period pain and sickness                                                                                                                           | 1,03                                          | 0,26 | 1,68                                             | 0,62 | 1,03                                            | 0,26 | 1,98                                               | 0,79 |
| Ni dovolj časa za osebno higieno in ureditev po športni vadbi / Lack of time for personal hygiene after exercise                                                                          | 1,08                                          | 0,29 | 1,03                                             | 0,26 | 1,06                                            | 0,28 | 1,11                                               | 0,31 |
| Ni primernih prostorov za osebno higieno in ureditev po športni vadbi / No suitable locker rooms and showers for personal hygiene after exercise                                          | 1,09                                          | 0,29 | 1,03                                             | 0,27 | 1,05                                            | 0,28 | 1,07                                               | 0,28 |
| Nerazpoloženost za vadbo, ker tudi drugi niso vadili / Unmotivated for exercise because nobody else is motivated                                                                          | 1,36                                          | 0,54 | 1,35                                             | 0,57 | 1,20                                            | 0,39 | 1,41                                               | 0,61 |
| Nezanimivost vsebin, ki so na programu / Uninteresting programme                                                                                                                          | 1,33                                          | 0,66 | 1,22                                             | 0,45 | 1,15                                            | 0,32 | 1,26                                               | 0,54 |
| Učenje za drug predmet / Studying for other subjects                                                                                                                                      | 2,15                                          | 0,73 | 2,05                                             | 0,63 | 1,31                                            | 0,61 | 1,81                                               | 0,68 |
| Ne ugaja mi čas športne vzgoje (prva ali zadnja ura pouka) / I don't like the PE schedule (first or last lesson)                                                                          | 1,12                                          | 0,31 | 1,11                                             | 0,31 | 1,06                                            | 0,28 | 1,18                                               | 0,38 |
| Učitelj(ica) ima neprimeren odnos do mene / Teacher does not treat me right                                                                                                               | 1,10                                          | 0,30 | 1,01                                             | 0,26 | 1,05                                            | 0,28 | 1,03                                               | 0,27 |
| Neustreznost prostora, kjer imamo športno vzgojo, z vidika varovanja zdravja / Unsuitable PE education facilities                                                                         | 1,05                                          | 0,28 | 1,02                                             | 0,26 | 1,04                                            | 0,27 | 1,05                                               | 0,28 |
| Bolezen / Illness                                                                                                                                                                         | 2,28                                          | 0,69 | 2,30                                             | 0,61 | 1,91                                            | 0,77 | 2,20                                               | 0,63 |
| Poškodba / Injury                                                                                                                                                                         | 2,58                                          | 0,84 | 2,06                                             | 0,60 | 1,81                                            | 0,78 | 1,62                                               | 0,63 |
| Utujenost od treninga oz. tekmovanja / Fatigue after training or competitions                                                                                                             | 1,58                                          | 0,69 | 1,21                                             | 0,44 |                                                 |      |                                                    |      |
| Varčevanje moči za trening / Saving strength for training                                                                                                                                 | 1,25                                          | 0,55 | 1,11                                             | 0,31 |                                                 |      |                                                    |      |
| Varčevanje moči za tekmovanje / Saving strength for competition                                                                                                                           | 1,47                                          | 0,65 | 1,28                                             | 0,54 |                                                 |      |                                                    |      |
| Strah pred poškodbami, ki bi omejile mojo tekmovalno uspešnost / Fear of injuries which could limit performance in competition                                                            | 1,18                                          | 0,37 | 1,08                                             | 0,29 |                                                 |      |                                                    |      |
| Obisk treninga / Training attendance                                                                                                                                                      | 1,31                                          | 0,77 | 1,36                                             | 0,71 |                                                 |      |                                                    |      |
| Prevoz domov / Transportation home                                                                                                                                                        | 1,05                                          | 0,28 | 1,07                                             | 0,28 |                                                 |      |                                                    |      |
| Inštrukcije (individualno poučevanje) / Instruction (individual lessons)                                                                                                                  | 1,11                                          | 0,31 | 1,04                                             | 0,27 |                                                 |      |                                                    |      |

| <i>Opravičilo odsotnosti ob neopravičljivem razlogu / Excused from PE without a valid reason</i>                                                                                                                                                                   |      |      |      |      |      |      |      |      |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| Učitelju se opravičim, da sem pozabil športno opremo / I ask my teacher to excuse me from PE because I forgot my sports outfit                                                                                                                                     | 1,74 | 0,57 | 1,37 | 0,52 | 1,69 | 0,63 | 1,56 | 0,57 |
| Učitelju prinesem opravičilo staršev o zdravstvenih težavah / I bring my teacher a fake parental sick excuse note                                                                                                                                                  | 1,50 | 0,64 | 1,44 | 0,61 | 1,23 | 0,44 | 1,45 | 0,61 |
| Učitelju prinesem zdravniško opravičilo / I bring my teachers a medical excuse note to the teacher                                                                                                                                                                 | 1,36 | 0,54 | 1,21 | 0,43 | 1,19 | 0,39 | 1,29 | 0,52 |
| Učitelju rečem, da se počutim slabo / I tell the teacher that I feel sick                                                                                                                                                                                          | 1,39 | 0,54 | 1,70 | 0,59 | 1,33 | 0,54 | 1,92 | 0,53 |
| Učitelju povem pravi razlog / I tell the teacher the real reason                                                                                                                                                                                                   | 2,26 | 0,93 | 1,87 | 0,60 | 1,47 | 0,74 | 1,67 | 0,65 |
| Ne pridem k uri športne vzgoje, odsotnost pa mi opraviči razrednik (uporabim enega od zgoraj naštetih razlogov) / I skip a PE lesson- my absence is excused by the class teacher                                                                                   | 1,14 | 0,32 | 1,15 | 0,33 | 1,13 | 0,31 | 1,09 | 0,30 |
| Ne opravičim se in dobim neopravičeno uro / I present no excuse and I get an unexcused absence                                                                                                                                                                     | 1,14 | 0,32 | 1,09 | 0,30 | 1,23 | 0,46 | 1,15 | 0,33 |
| Izoristim dogovorjeni bonus (možnost odsotnosti od vadbe brez opravičljivega razloga) / I use my bonus day (absence from PE without a valid reason)                                                                                                                | 1,38 | 0,63 | 1,13 | 0,31 |      |      |      |      |
| Učitelju rečem, da se moram učiti za druge predmete / I tell the teacher that I should study for other school subjects                                                                                                                                             | 1,64 | 0,68 | 1,68 | 0,60 |      |      |      |      |
| Učitelju prinesem trenerjevo opravičilo / I bring an excuse note from my coach                                                                                                                                                                                     | 1,25 | 0,48 | 1,21 | 0,42 |      |      |      |      |
| <i>Dejavnosti v času opravičila od športne vadbe pri pouku športne vzgoje / Students' activities during their excused absence from PE lessons</i>                                                                                                                  |      |      |      |      |      |      |      |      |
| Po začetku ure nisem več v telovadnici ali garderobi / I leave the gym or locker room after the lesson starts                                                                                                                                                      | 1,22 | 0,49 | 1,23 | 0,54 | 1,31 | 0,69 | 1,18 | 0,38 |
| Pogovarjam se v garderobi / I talk with schoolmates in the locker room                                                                                                                                                                                             | 1,64 | 0,72 | 1,45 | 0,71 | 1,16 | 0,33 | 1,44 | 0,72 |
| Gledam športno vadbo, ki je na programu / I stay and watch my schoolmates exercise                                                                                                                                                                                 | 2,66 | 1,18 | 2,57 | 1,38 | 2,06 | 1,61 | 3,17 | 1,65 |
| Učim se za drug predmet / I study other school subjects                                                                                                                                                                                                            | 2,52 | 0,91 | 2,97 | 1,26 | 2,03 | 1,18 | 2,72 | 1,22 |
| Delam, kar želim, vendar sem v telovadnici (ne spremljam vadbe, ne učim se za drug predmet) / I do what I want to , but I stay in the gym / I don't watch or study)                                                                                                | 1,43 | 0,73 | 1,41 | 0,70 | 1,46 | 0,80 | 1,91 | 1,01 |
| Učitelj me vključi v vadbo kot pomočnika, če nimam za opravičilo zdravstvenih razlogov / Teacher asks me to be his assistant, but only when I am not excused for medical reasons                                                                                   | 1,43 | 0,70 | 1,41 | 0,61 | 1,42 | 0,65 | 1,64 | 0,73 |
| Učim se teoretičnih vsebin športne vzgoje / I learn PE theory                                                                                                                                                                                                      | 1,13 | 0,32 | 1,06 | 0,28 | 1,08 | 0,29 | 1,06 | 0,28 |
| Pripravljam didaktična gradiva za športno vzgojo (plakati, učni lističi, izris ŠVK, vadbeni kartoni ipd.) / I prepare didactic materials for PE lessons (posters, learning sheets, etc.)                                                                           | 1,06 | 0,28 | 1,05 | 0,27 | 1,06 | 0,28 | 1,06 | 0,28 |
| Izvajam različne dejavnosti, ki mi jih naroči učitelj: pospravljanje, pobiranje smeti na zunanjih športnih površinah ipd. / I carry out various tasks assigned to me by the teacher: tidying up the gym, collecting rubbish from the outdoor playground areas etc. | 1,28 | 0,68 | 1,09 | 0,29 | 1,20 | 0,41 | 1,23 | 0,52 |
| Sploh ne pridem v telovadnico / I don't go to the gym at all                                                                                                                                                                                                       | 1,18 | 0,38 | 1,26 | 0,61 |      |      |      |      |
| Sem na treningu / I'm at my sports training                                                                                                                                                                                                                        | 1,35 | 0,97 | 1,37 | 1,00 |      |      |      |      |

Tabela 2. Model ordinalne regresije za napovedovanje pogostosti opravičevanja glede na vrsto oddelka, letnik šolanja, spol in splošni učni uspeh.

Table 2. Model of ordinal regression for predicting frequency of excuses from PE by high school type, year, gender and academic achievement.

| Člen / Effect                                                                                 | Razmerje obetov / Odds ratio | 95-odstotni interval zaupanja / confidence interval |                        | p     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|-----------------------------------------------------|------------------------|-------|
|                                                                                               |                              | sp. meja / lower limit                              | zg. meja / upper limit |       |
| tp gimnazije=športni oddelek / type of high school =sports class                              | 1,159                        | 0,76                                                | 1,76                   | 0,489 |
| letnik=1 / year=1                                                                             | 0,353                        | 0,20                                                | 0,62                   | 0,000 |
| letnik=2 / year=2                                                                             | 0,433                        | 0,28                                                | 0,67                   | 0,000 |
| letnik=3 / year=3                                                                             | 1,027                        | 0,66                                                | 1,61                   | 0,907 |
| spol=moški / gender=male                                                                      | 0,327                        | 0,20                                                | 0,54                   | 0,000 |
| uspeh=nzd+zd / academic achievement=E+D                                                       | 2,085                        | 1,10                                                | 3,94                   | 0,024 |
| uspeh=dober / academic achievement=C                                                          | 1,489                        | 0,90                                                | 2,47                   | 0,124 |
| uspeh=prav dober / academic achievement=B                                                     | 1,219                        | 0,75                                                | 1,98                   | 0,422 |
| tip gimnazije= športni oddelek * spol=moški / type of high school =sports class * gender=male | 2,735                        | 1,30                                                | 5,75                   | 0,008 |

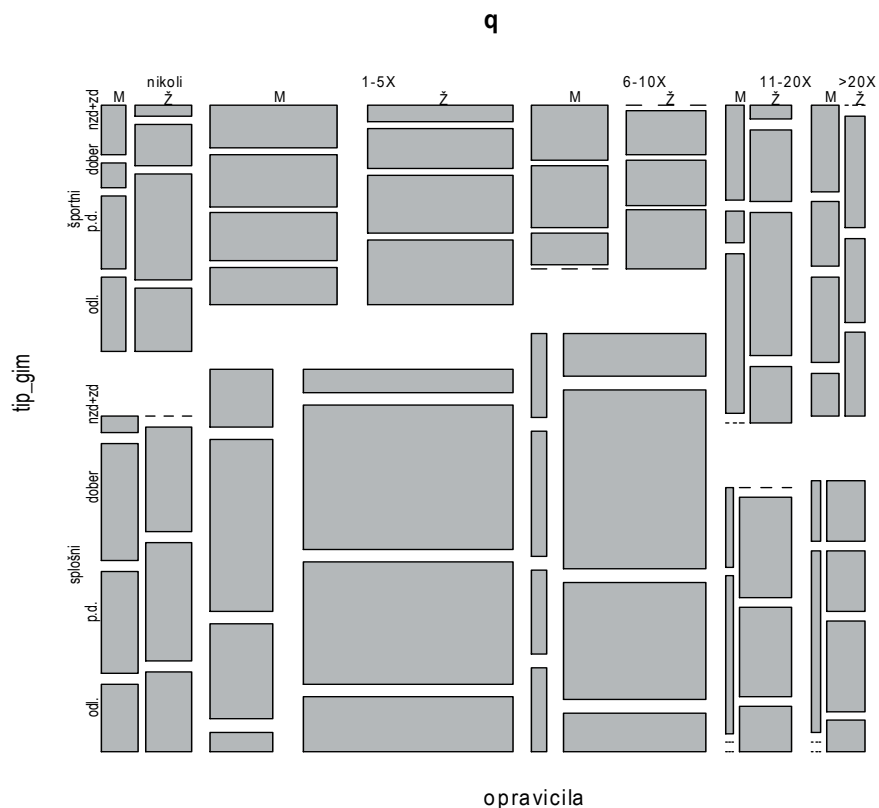
Pogostost opravičevanja glede na izbrane stratifikacijske spremenljivke (vrsta gimnazijskega oddelka, letnik šolanja, spol in učni uspeh) je pojasnjena z ordinalno regresijo (Tabela 2). Združili smo kategorije spremenljivk z zelo nizkimi frekvencami (vse vrednosti pogostosti opravičevanja, ki so bile večje kot 20-krat na leto in nezadostni ter zadostni uspeh). V model je vključena dvosmerna povezanost (spol \* vrsta oddelka), ki je bila edina značilna. Tako oblikovani model po metodi -2LL je visoko statistično značilen ( $p < 0,001$ ), prav tako pa sta visoko statistično značilni ( $p < 0,002$ ) obe hi-kvadrat merili prilaganja modela dejanskim podatkom (Pearsonov koeficient=289,4; odklon=279,2), pri čemer je treba njihovo statistično značilnost zaradi velikega števila majhnih pričakovanih celičnih frekvenc upoštevati z zadržkom. Psevdomerila  $R^2$  so zmerno visoka (Cox and Snell = 0,102, Nagelkerke = 0,109, McFadden = 0,038). Najmočnejša posamezna pokazateljca sta letnik in spol, kjer imata prvi letnik in moški spol približno trikrat manjši obet za opravičevanje kot referenčni kategoriji (četrti letnik in ženski spol). Športni oddelki imajo ob nespremenjenih vrednostih ostalih stratifikacijskih spremenljivk le malce višji in statistično neznačilni obet za opravičevanje kot običajni gimnazijski oddelki.

Pogostost opravičevanja pri dijakih športnikih v odvisnosti od njihovega spola, razreda kategorizacije njihovih športnih dosežkov po merilih OKS, vrste

športne panoge in števila treningov na teden smo preučili z ordinalno regresijo (Tabela 3). Pri tem smo nekatere maloštevilne kategorije napovednih spremenljivk združili: kategorizaciji mednarodni in mladinski razred, športe letne in zimske olimpijade ter skupini pri številu treningov na teden (od 1 do 4 ter od 7 in več). V izgradnjo modela je bilo vključenih 184 dijakov s popolnimi podatki (od 210 učencev športnih oddelkov). V predlagani model je poleg samih napovednih spremenljivk vključena tudi povezava med spolom in kategorizacijo, ki je predstavljala edino značilno dvosmerno povezavo. Predlagani model se na podlagi merila -2LL razlikuje od nultega modela na meji statistične značilnosti (hi-kvadrat=22,9;  $p=0,062$ ), stopnja povezanosti celotnega bloka napovednih dejavnikov z odvisno spremenljivko, ocenjena s psevdokoeficienti  $R^2$ , pa je zmerna (Cox and Snell=0,117, Nagelkerke=0,123, McFadden=0,042). Najmočnejši napovedni dejavnik je spol, ki vpliva tako neodvisno kot v povezavi s kategorizacijo. Sledi pogostost treningov, pri kateri se od referenčne kategorije (7 ali več treningov na teden) statistično značilno razlikujejo le skupina s petimi treningi tedensko, blizu meje statistične značilnosti pa je še skupina z najmanjšim številom treningov (1 do 4 na teden). Pri kategorizaciji se le kategorija perspektivnih dijakov približa mejni statistični značilnosti 5 %: ti dijaki imajo glede na referenčni kategoriji (dijaki

mednarodnega in svetovnega razreda) kar štirikrat večji obet za večje število opravičil. Vrsta športne panoge ni statistično značilna, čeprav se na vzorcu kaže trend, da se dijaki, ki se ukvarjajo z olimpijskimi in še posebej ekipnimi športi opravičujejo manj pogosto kot dijaki, ki se ukvarjajo z ostalimi športi. Pri

enakih vrednostih vseh ostalih napovednih dejavnikov v modelu se tako kot pomemben pokazatelj kaže moški spol, saj imajo fantje športnih oddelkov več kot šestkrat večjo verjetnost za eno kategorijo pogostejše opravičevanje kot dekleta.



Legenda / Legend: tip\_gim = vrsta gimnazije / type of high school ; splošni = običajni odderek / regular class; športni = športni odderek / sports class; m = moški / males; ž = ženske / females; odl. = odličen uspeh / A grade; p.d. = prav dober uspeh / B grade; dober = dober uspeh / C grade; nzd+zd = zadosten in nezadosten uspeh / D&E grades

*Slika 1. Mozaični prikaz odvisnosti med pogostostjo opravičevanja in vrsto oddelka, učnim uspehom ter spolom.*

*Figure 1. Mosaic plot of frequency of excuses from PE lessons broken down by high school type, academic achievement and gender.*

Grafikon pogostosti opravičevanja glede na vrsto gimnazijskega oddelka, učni uspeh in spol (Slika 1) kaže, da je pogostost opravičevanja ob izločitvi

vpliva ostalih pokazateljev v največji meri povezana z dekleti iz običajnih oddelkov.



### 3.3 Značilnosti opravičevanja pri dijakih športnih oddelkov

*Tabela 3. Model ordinalne regresije za napovedovanje pogostosti opravičevanja dijakov športnih oddelkov glede na spol, kategorizacijo športnih dosežkov, vrsto športne panoge in število treningov na teden.*

*Table 3. Model of ordinal regression for predicting frequency of excuses from PE by gender, categorization of sports results, type of sport practiced and number of training sessions per week.*

| Člen / Effect                                                                   | Razmerje obetov / Odds ratio | 95-odstotni interval zaupanja / confidence interval |                        | p     |
|---------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|-----------------------------------------------------|------------------------|-------|
|                                                                                 |                              | sp. meja / lower limit                              | zg. meja / upper limit |       |
| Spol=moški / gender=male                                                        | 6,581                        | 1,41                                                | 30,77                  | 0,017 |
| Kategorizacija=brez / categorization=none                                       | 1,040                        | 0,31                                                | 3,52                   | 0,949 |
| Kategorizacija=mladinski / categorization =junior                               | 1,746                        | 0,46                                                | 6,58                   | 0,410 |
| Kategorizacija=državni / categorization =national                               | 1,115                        | 0,35                                                | 3,58                   | 0,855 |
| Kategorizacija=perspektivni / categorization =perspective                       | 4,300                        | 0,82                                                | 22,49                  | 0,084 |
| Vrsta športa=olimpijski / sport= olympic                                        | 0,798                        | 0,33                                                | 1,91                   | 0,613 |
| Vrsta športa=ekipni / sport= team                                               | 0,545                        | 0,23                                                | 1,31                   | 0,174 |
| Št. treningov=do 4 / No. of trainings=1–4                                       | 0,475                        | 0,21                                                | 1,09                   | 0,080 |
| Št. treningov=5 / No. of trainings=5                                            | 2,042                        | 1,00                                                | 4,15                   | 0,049 |
| Št. treningov=6 / No. of trainings=6                                            | 0,880                        | 0,37                                                | 2,09                   | 0,773 |
| Spol=moški*kategorizacija=mladinski / gender=male*categorization=junior         | 0,238                        | 0,03                                                | 1,63                   | 0,144 |
| Spol=moški*kategorizacija=državni / gender=male*categorization=national         | 0,134                        | 0,02                                                | 0,93                   | 0,042 |
| Spol=moški*kategorizacija=perspektivni / gender=male*categorization=perspective | 0,287                        | 0,05                                                | 1,66                   | 0,163 |

Med posebnimi razlogi za opravičilo, ki so povezani s šolanjem v športnih oddelkih, prevladujejo (Tabela 1): obisk treninga, utrujenost zaradi treninga oz. tekmovanja in varčevanje moči za tekmovanje. Dijaki in dijakinje športnih oddelkov večkrat kot njihovi vrstniki opravičijo svojo odsotnost od športne vadbe z izgovorom, da se morajo učiti za drug predmet. Razlike v izgovorih med spoloma sicer kažejo, da se dekleta pogosteje izgovorijo, da se počutijo slabo ( $p=0,016$ ), medtem ko fantje večkrat izkoristijo dogovorjeni bonus ( $p=0,001$ ), učitelju večkrat povedo pravi razlog ( $p=0,002$ ) in se večkrat izgovorijo, da so pozabili športno opremo ( $p=0,004$ ).

V povprečju skoraj vsak drugi dijak športnega oddelka (45,1 %) prinese zdravniško opravičilo vsaj enkrat letno, čeprav zato ni opravičljivega razloga. Polovica dijakov (49,3 %) vsaj enkrat letno prinese tudi lažno opravičilo staršev o zdravstvenih težavah. Skoraj četrtini dijakov (23,5 %) razrednik vsaj enkrat letno opraviči odsotnost od pouka športne vzgoje na podlagi različnih izgovorov, še pogosteje pa učitelji opravičijo

dijakovo odsotnost na podlagi opravičila trenerja (31,2 % dijakov vsaj enkrat letno).

## 4 Razpravljanje

Rezultati kažejo, da se dijaki in dijakinje športnih oddelkov zaradi poškodb in utrujenosti od športne vadbe in tekmovanja pri pouku športne vzgoje opravičujejo pogosteje kot dijaki običajnih oddelkov, ne pa tudi od dijakinj običajnih oddelkov. Pri dekletih navedeni razlogi za opravičevanje (splošna slabost, glavobol, bolečine ali slabost pri menstruaciji) kažejo na slabše splošno zdravstveno stanje, medtem ko se dekleta ne razlikujejo v spremenljivkah motivacije za vadbo (ki kažejo na napor; nerazpoloženost za vadbo, ker drugi niso vadili; nezanimivost vsebin, ki so na programu). Presenetljivo pa športni oddelek ni pomemben dejavnik pri napovedovanju pogostosti opravičevanja pri športni vzgoji, prav tako pa tudi ne splošni učni uspeh dijakov. Glede na regresijski model

predstavljajo najbolj tvegano skupino za pogosto opravičevanje pri športni vzgoji dijakinje zadnjega letnika, ki ure športne vzgoje pogosto izkoristijo za učenje za druge predmete (20–21).

Več kot polovica športnikov se zaveda pomena dodatne vadbe, ki jo nudijo športni oddelki (15, 23), zato vadijo pri vseh urah ali se zelo redko opravičijo. Obstaja tudi majhen delež dijakov športnikov z izjemno velikim številom izostankom od športne vadbe – z več kot 40 urami letno (na leto imajo sicer ti dijaki 185 do 210 ur športne vzgoje), a med njimi ni nikakršnih skupnih značilnosti. Razlogov za povečano odsotnost ne poznamo, saj izostajanje ni močno povezano z določeno skupino športov, s kategorizacijo dijaka ali z obsegom telesne vadbe, pač pa je odvisno od spola. Večjo verjetnost za pogostejše opravičevanje imajo fantje.

Za razliko od dijakov običajnih oddelkov se pri dijakih športnikih pojavlja več vzrokov, ki so povezani s treningi in tekmovanji. Pri tem se postavlja strokovno vprašanje o športnem obremenjevanju dijakov: ali je za nekatere dijake, ki so zaradi tekmovanj v določenem obdobju izrazito preveč obremenjeni, sploh smiselno, da vadijo še v šoli? Izkušnje iz tujine kažejo, da imajo v nekaterih državah dijaki športniki le prilagojen proces šolanja pri drugih predmetih, športne vzgoje pa v šolskem predmetniku sploh ni (23–24). V slovenskem šolskem sistemu smo se namenoma odločili za večje število ur športne vzgoje (25), da bi tako zagotovili strokovno vodeni osnovni trening, ki je pogoj za nadaljnjo specializacijo (26) in ga mladi športniki v društvih običajno nimajo, saj trenerji prehitro začnejo s specializirano vadbo (15). Verjetno bi bilo potrebno temeljito analizirati obremenitve posameznih mladih športnikov, saj je njihova preobremenjenost pogost razlog za poškodbe in predčasni konec športne poti (27). Podatkov o športnih poškodbah dijakov športnikov nimamo, domnevamo pa, da njihova zdravstvena oskrba ni ustrezna. V teh oddelkih je sistemsko poskrbljeno za športnega strokovnjaka, saj dijake poučuje športno vzgojo in spremlja na njihovi športni poti športni koordinator, za usklajevanje njihovega šolanja in športnih obveznosti pa je zaposlen pedagoški koordinator (25). Ni pa poskrbljeno za zdravstveno spremljanje dijakov teh oddelkov. Zato predlagamo, naj ima vsaka šola s športnimi oddelki svojega šolskega zdravnika, ki bi strokovno poglobljeno spremljal dijake športnike, pripravil program telesnega obnavljanja (regeneracije), poskrbel za program rehabilitacije ob poškodbah ipd. Pomembno pa je, da ugotovimo tudi najpogostejše vzroke poškodb.

Ker naj bi bil pristop do mladih športnikov human, bi morali razmišljati tudi o pripravi smernic glede obremenjenosti mladih (koliko ur treningov oziroma koliko tekem lahko imajo tedensko in kakšna naj bo intenzivnost vadbe). Prevelika tekmovalna obremenitev določenih dijakov lahko namreč povzroči poškodbe in dodatno pomanjkanje časa za učenje (23). Nekateri športniki, predvsem v športnih igrah, tekmujejo v več različnih tekmovalnih starostnih skupinah. Tedensko imajo več napornih tekem, pri tem pa nimajo časa za regeneracijo (15, 23); prevelika količina tekem tudi ne omogoča dograjevanja tehničnega in taktičnega znanja, slabše znanje pa je pomemben dejavnik nastanka poškodb (27).

Športni pedagogi za dijake športnike, ki ne vadijo, večinoma ne načrtujejo sodelovanja pri pouku, ponujajo jim le pasivne dejavnosti (15). To, da se dijaki med urami športne vzgoje pogosto učijo za druge predmete, kaže na slabo usklajevanje šolskih in športnih obveznosti, kar je ena od slabosti, ki jo zaznavajo v različnih evropskih državah, kjer imajo organizirane športne oddelke (23). V takšnih primerih je potrebna pomoč pedagoškega koordinatorja oz. šolskega svetovalnega delavca. Kljub poškodbam lahko učitelji te dijake bolj dejavno vključijo v pouk. Lahko jim dodelijo vlogo pomočnika, sodnika ali organizatorja. Učitelj mora imeti pripravljene tudi teme, ki lahko pomagajo poškodovanim dijakom razumeti, kako npr. poteka regeneracija, kaj povzroča poškodbe, kateri kemijski procesi potekajo v organizmu med vadbo in po njej, kateri so dejavniki tveganja za poškodbe ipd. Najbolj priporočljivo pa je, da se učitelj poveže z zdravnikom in se z njim dogovori o posebni vadbi za poškodovanega dijaka.

## 5 Zaključek

Dijaki športniki se pri pouku športne vzgoje opravičujejo predvsem zaradi bolezni in poškodb, po čemer se tudi najbolj razlikujejo od dijakov običajnih gimnazijskih oddelkov. Ker bolezni in poškodbe pri športnikih pomenijo oviro pri doseganju športnih ciljev, lahko sklepamo na pomanjkljivosti v njihovi športni pripravi. Hkrati pa nedejavnost med opravičevanjem kaže na preozko dojemanje pomoči za športno nadarjene v šolskem sistemu (15). Šole večinoma ponujajo dijakom športnikom osnovno športno vadbo in pomoč pri usklajevanju šolskih in športnih obveznosti, ne pa tudi spremljajočih dejavnosti, ki so nujne za športno uspešnost in predstavljajo bolj celovit pristop k športniku. Takšne dejavnosti so npr. analiza športne

obremenitve dijakov, načrtovanje časa za učenje, redno zdravniško spremljanje, takojšnja zdravniška oskrba pri poškodbah, sodelovanje zdravnika, fizioterapevta in učitelja športne vzgoje pri rehabilitaciji, individualno načrtovanje prehranjevanja ipd. (28–29).

Ker vrsta gimnazijskega oddelka ni značilen dejavnik tveganja za opravičevanje, je smiselno, da za zmanjševanje opravičevanja pri športni vzgoji v običajnih in športnih gimnazijskih oddelkih uporabimo enake ukrepe. Predlagamo, da je poučevanje kakovostno, zanimivo in prilagojeno dijaku (29), ob tem pa morajo učitelji pripraviti domišljen sistem sodelovanja za tiste, ki ne morejo opraviti načrtovanega programa. Če je vzrok bolezen ali poškodba dijaka, naj ga vključijo v prilagojene dejavnosti z manjšo intenzivnostjo v skladu z zdravnikovimi nasveti oziroma jih seznanijo s tistimi teoretičnimi vsebinami, ki naj bi jih v skladu z učnim načrtom spoznali vsi dijaki.

## Zahvala

Avtorja prispevka se zahvaljujeva Ministrstvu za šolstvo in šport ter Olimpijskemu komiteju Slovenije, ki sta sofinancirala izvedbo raziskave.

## Literatura

- Tomkinson GR, Leger LA, Olds TS, Cazorla G. Secular trends in the performance of children and adolescents: (1980 – 2000). *Sports Med* 2003; 33: 285-300.
- Fairclough SJ, Stratton G. Physical education makes you fit and healthy: physical education's contribution to young people's activity levels. *Health Educ Res* 2005; 20: 14–23.
- Kovač M, Novak D. Učni načrt: program gimnazijskega izobraževanja, Športna vzgoja. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 1999.
- Sallis J, Prochaska J, Taylor W. A review of correlates of physical activity of children and adolescents. *Med Sci Sports Exerc* 2000; 32: 963–75.
- Anon. Resolucija Evropskega parlamenta o vlogi športa v izobraževanju z dne 13. novembra 2007 Pridobljeno 10.11.2009 s spletne strani: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2007-0503+0+DOC+XML+V0//SL&language=SL>.
- Hardman K. Physical education in schools and PETE programmes in the European context: quality issues. In: 4<sup>th</sup> International symposium youth sport 2008 – The heart of Europe. Ljubljana: Faculty of Sport, 2008: 9–26.
- Corbin C. Physical activity for everyone: what every physical educator should know about promoting lifelong physical activity. *J Teach Phys Educ* 2002; 21: 128–44.
- Biddle SJH. Enhancing motivation in physical education. In: Silverman SJ, Ennis CD, editors. *Student learning in physical education*. 2nd ed. Champaign: Human Kinetics, 2003: 101–27.
- Himberg C, Hutchinson GE, Roussell JM. *Teaching secondary physical education*. Champaign: Human Kinetics, 2003.
- Kovač M. Oprostitev od pouka športne vzgoje. *Zdrav Var* 1995; 34: 11–3.
- Jurak G, Kovač M, Strel J, Starc G. To je prenaporno zame: opravičevanje pri športni vzgoji. In: Kovač M, Starc, G, editors. *Šport in življenjski slogi slovenskih otrok in mladine*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Zveza društev športnih pedagogov Slovenije 2007: 191–202.
- Suhadolnik K. Opravičevanje pri športni vzgoji v srednjih šolah. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za šport, 2004.
- Korošec B. Opravičevanje pri športni vzgoji. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za šport, 2003.
- Pravilnik o šolskem redu v srednjih šolah. *Ur.l.RS* 2007; 43: 6087.
- Jurak G, Kovač M, Strel J, Starc G, Žagar D, Cević Erpič S. et al. Športno nadarjeni otroci in mladina v slovenskem šolskem sistemu. Koper: Annales, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, 2005.
- Pravilnik o prilaganju šolskih obveznosti. *Ur.l.RS* 1998; 89: 8484.
- Pravilnik o prilagoditvi šolskih obveznosti dijaku v srednji šoli. *Ur.l.RS* 2009; 38: 5392.
- Vučetić-Zavrnik L. Vzroki oprostitve od šolske telesne vzgoje v SR Sloveniji. Ljubljana: VŠTK. 1974.
- Kolar B. Opravičila od pouka športne vzgoje. In: *Zbornik Otrok in šport. XX. srečanje pediatrov*. Maribor: Univerzitetni klinični center, 2010: 65–6.
- Lovšin M, Meden S, Plankar D, Pušnik M, Slivar B, Sušelj M. et al. Izostajanje učencev od pouka v srednjih šolah. Ljubljana: Zavod SRS za šolstvo, 1988.
- Jurak G, Kovač M, Strel J. Opravičevanje od športne vadbe pri pouku športne vzgoje. In: *Zbornik 17. strokovnega posveta športnih pedagogov Slovenije*. Ljubljana: Zveza društev športnih pedagogov Slovenije, 2004: 75–86.
- Kategorizacija. Pridobljeno 04.11.2004 s spletne strani: <http://www.olympic.si/index.php?id=43>
- Güllich A, ed. *Education in elite sport in Europe*. Saarbrücken: Deutscher Sportbund, 2004.
- Metsä-Tokila T. Combining competitive sports and education: how top-level sport became part of the school system in the Soviet Union, Sweden and Finland. *EPER* 2002; 8: 196–205.
- Kovač M. Športne šole, športni oddelki v osnovni šoli in gimnaziji. *Neprofitni management* 1998, 2–3: 41–4.
- Šturm J. Izbor in usmerjanje otrok in mladine, nadarjene za šport. In: Cankar A, Kovač M, editors. *Športni oddelek v gimnaziji*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, 1995: 57–74.
- Balyi I. Sport system building and long-term athlete development in Canada. The situation and solutions. *Coaches Report* 2001; 1: 25–8.
- Abbott A, Collins D. Eliminating the dichotomy between theory and practice in talent identification and development: considering the role of Psychology. *J Sports Sci* 2004; 22: 395–408.
- Fry MD, Duda JL. A developmental examination of children's understanding of effort and ability in the physical and academic domains. *Res Q Exerc Sport* 1997; 68: 331–44.